

Ceneći imperativ etički utemeljenog ponašanja za uspostavljanje i funkcionisanje tržišne privrede i za uključivanje naše zemlje u međunarodne ekonomske i finansijske tokove;

Uviđajući potrebu za usklađivanjem ponašanja privrednih subjekata ne samo sa zakonima, već i sa osnovnim moralnim principima i standardima;

Uvažavajući značaj jačanja poslovnog morala za kvalitet odnosa sa poslovnim partnerima, javnošću i društvenom sredinom;

Imajući u vidu da poštovanje normi poslovnog morala omogućava ustanovljavanje osnova za donošenje odluka koje su u interesu i privrednog subjekta i društvene zajednice;

S namerom da ustanovi principe i pravila koja svoje poreklo imaju u moralu, ali specifično prilagođena odnosima na koje se primenjuju, i da omogući njihovo razvijanje i unapređivanje;

Skupština Privredne komore Srbije, na osnovu člana 11. stav 1. alineja 7. Zakona o privrednim komorama („Službeni glasnik RS”, broj 65/2001) i člana 35. stav 1. tačka 10. Statuta Privredne komore Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 45/2002, 107/2003 i 44/2005), na sednici održanoj 15. decembra 2005. godine, donosi

KODEKS POSLOVNE ETIKE („Sl. glasnik RS”, br. 1/2006)

I OSNOVNE ODREDBE

Oblast primene

Član 1.

Kodeksom poslovne etike (u daljem tekstu: Kodeks) utvrđuju se principi i pravila poslovne etike koji obavezuju privredne subjekte, članove privredne komore, zaposlene, članove organa i lica angažovana po ugovornom osnovu u privrednom subjektu.

Kodeks obavezuje privredni subjekt, njegove ogranke (filijale) i zavisna društva.

Strani privredni subjekti koji posluju na teritoriji Republike Srbije i drugi učesnici u privrednom životu dužni su da se pridržavaju odredaba ovog kodeksa.

Kodeks se primenjuje i na slučajeve poslovanja stranog privrednog subjekta na domaćem tržištu putem trgovinskih putnika, kataloga, interneta i dr.

Principi i pravila poslovne etike

Član 2.

Poštovanje principa i pravila poslovne etike podrazumeva, ali se njima ne ograničava, sledeća načela:

1. profesionalno obavljanje poslovne delatnosti;
2. savesno i potpuno preuzimanje i izvršavanje obaveza i odgovornosti;
3. obavljanje privredne delatnosti na način kojim se ne ugrožava profesionalni ugled;
4. korišćenje dopuštenih sredstava za postizanje poslovnih ciljeva;
5. poštovanje propisa o nespojivim poslovima;
6. čuvanje poslovne tajne;
7. izbegavanje sukoba između ličnih i interesa privrednih subjekata;
8. obavljanje poslovnih aktivnosti na način kojim se ne nanosi šteta postojećim akcionarima, članovima ili ortacima;
9. obavljanje poslovnih aktivnosti koje povećavaju vrednost kapitala privrednog društva;
10. uzdržavanje od korišćenja političkog uticaja ili pritiska radi ostvarivanja poslovnih ciljeva;
11. ostvarivanje poslovne saradnje sa drugim privrednim subjektima *bona fide*;
12. rešavanje sporova sa poslovnim partnerima putem pregovora ili posredovanja, uz nastojanje da se nastave poslovni odnosi;
13. poštovanje prava intelektualne svojine;
14. obavljanje poslovne aktivnosti u skladu sa propisima o zaštiti i unapređenju životne sredine;
15. uvažavanje standarda poslovne etike i doprinos daljoj afirmaciji morala u poslovnim odnosima.

Svrha Kodeksa

Član 3.

Cilj Kodeksa je:

1. da doprinese obavljanju poslovnih aktivnosti privrednih subjekata u duhu poslovnog morala, dobrih poslovnih običaja i načela savesnosti i poštenja,
2. da omogući transparentnost poslovanja privrednih subjekata.

Obavljanje poslovnih aktivnosti u skladu sa zahtevima poslovne etike i standardima poslovnog morala, deo je poslovne politike svakog člana Privredne komore Srbije i njegov doprinos afirmaciji poslovnog morala.

Lica na koja se Kodeks odnosi

Član 4.

Principi i pravila poslovne etike obavezuju sve zaposlene u privrednim subjektima iz člana 1. ovog kodeksa, predsednike i članove upravnog i izvršnog odbora, nadzornog odbora, odbora revizora kao i sva lica koja su za obavljanje neke delatnosti u ime privrednog subjekta angažovana na osnovu ugovora.

Članovi upravnog i izvršnog odbora direktora usklađuju svoje ponašanje i sa odredbama Kodeksa korporativnog upravljanja.

Odnos prema zakonima i drugim kodeksima

Član 5.

Kodeks ne utiče na primenu zakona kojima su regulisani status i prava i obaveze privrednih subjekata iz člana 1. ovog kodeksa i zajedno sa Kodeksom korporativnog upravljanja predstavlja osnov poslovne politike privrednih subjekata, članova Privredne komore Srbije.

Odgovornost lica iz člana 4. za nepoštovanje Kodeksa postoji nezavisno od odgovornosti predviđene zakonima koji se na njih primenjuju i biće sankcionisana.

Primena Kodeksa

Član 6.

Kodeks je jedinstven akt i primenjuje se na teritoriji Republike Srbije i pred svim sudovima časti privrednih komora zavisno od njihove nadležnosti.

Povredom pravila poslovne etike smatraće se svako postupanje suprotno poštovanju načela iz člana 2. ovog kodeksa, postupanje koje je u suprotnosti sa pravilima ovog kodeksa, kao i svako drugo postupanje koje se, prema opštem uverenju koje vlada u privredi i društvu, smatra povredom poslovne etike.

Posebnu brigu o poštovanju pravila Kodeksa imaju privredne komore, profesionalna udruženja i organizacije za zaštitu potrošača.

U cilju zaštite poslovne etike subjekti iz prethodnog stava preduzimaju mere u cilju podizanja poslovnog morala, delujući pre svega na učesnike u poslovnom odnosu, kao i na stvaranje javnog mnjenja u cilju osude slučajeva povrede poslovne etike.

Postupak za zaštitu poslovne etike

Član 7.

Postojanje povrede pravila poslovne etike utvrđuju nadležni organi privrednih subjekata, odnosno sudovi časti privrednih komora u Republici Srbiji prema nadležnosti definisanoj Zakonom o privrednim komorama i pravilnicima o sudovima časti privrednih komora.

Zaštitu poslovne etike može zahtevati, odnosno postupak za zaštitu poslovne etike može pokrenuti lice koje ima na Kodeksu zasnovan interes, član privredne komore, lica ovlašćena Pravilnikom o Sudu časti, subjekt koji učestvuje u prometu, kao i svaki potrošač i korisnik usluga.

Značenje pojedinih termina

Član 8.

Termini koji se koriste u ovom Kodeksu imaju sledeće značenje:

1. *Moral* označava skup normi (pravila) koje regulišu ponašanje ljudi usmeravanjem na ostvarenje nekog dobra, a koje se spontano stvaraju i autonomno prihvataju u društvenoj zajednici.
2. *Poslovna etika* označava one moralne norme (pravila) koja važe u poslovnim odnosima; obuhvata principe i standarde, spontano nastale ili postavljene, zasnovane na moralnoj vrlini i profesionalnom dobru, kojima se uređuje ponašanje lica iz člana 4. ovog kodeksa.
3. *Delatnost* privrednog subjekta podrazumeva obavljanje zakonom dozvoljene delatnosti.
4. *Konkurent* je fizičko ili pravno lice koje obavlja istu ili sličnu delatnost na tržištu sa ciljem sticanja dobiti.
5. *Potrošač* je lice koje kao krajnji korisnik kupuje proizvod ili koristi uslugu drugog privrednog subjekta.

II OSNOVNA NAČELA

Načelo lične odgovornosti

Član 9.

Privredni subjekt postupa u skladu sa odredbama Kodeksa i odgovara za njegovu povredu, kao i za prikriivanje neetičkog ponašanja drugih.

Nepoštovanje zahteva poslovne etike jednog privrednog subjekta ne oslobađa druge subjekte iste obaveze u tom poslovnom odnosu.

Načelo zakonitosti poslovanja

Član 10.

Etičko ponašanje u poslovnim aktivnostima zasniva se na poštovanju zakona, drugih propisa, ugovora između privrednih subjekata i običaja.

Nije dozvoljeno podstrekavanje na nepoštovanje zakona i prikrivanje povreda zakona.

Poslovanje privrednog subjekta mora biti usklađeno sa važećim zakonima i propisima Republike Srbije. Privredni subjekt je dužan da poštuje domicilne zakone, pravila i običaje na svim teritorijama na kojima posluje.

Načelo savесnosti i poštenja

Član 11.

U zasnivanju poslovnih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza privredni subjekt je dužan da se pridržava načela savесnosti i poštenja.

Zabrana zloupotrebe prava

Član 12.

Zabranjeno je vršenje prava iz poslovnih odnosa protivno cilju zbog koga je ono zakonom ustanovljeno ili priznato.

Poštovanje poslovnih partnera

Član 13.

Privredni subjekti su dužni da u poslovnim odnosima iskažu poštovanje i uvažavanje.

Vođenje pregovora

Član 14.

Poslovna etika nalaže da privredni subjekt upućuje ponude i pristupa vođenju pregovora samo ako ima nameru da zaključi ugovor.

Smatra se da nije postojala namera za zaključenje ugovora ako je privredni subjekt odustao od zaključenja ugovora bez opravdanog razloga.

Sastavljanje ugovornih odredaba

Član 15.

Prilikom zaključenja ugovora privredni subjekt je dužan da sačini ugovorne odredbe na način koji ne ostavlja sumnju u pogledu njihovog smisla i značenja.

U slučaju kad je ugovor zaključen prema unapred odštampanom sadržaju (tipski ugovori), ili kada je ugovor na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane, nejasne odredbe tumačiće se u korist druge strane.

Nisu u skladu sa poslovnim etikom elementi ugovora koji su nametnuti putem tipskih ugovora, korišćenjem teške ekonomske situacije, pretnje, prevare ili dovođenjem u zabludu, ako dovode do narušavanja ravnopravnog položaja ugovornih strana. Suprotni poslovnim moralu smatraće se i sastojci ugovora koji nisu u srazmeri sa poslovnim rizikom koji se ugovorom preuzima.

Zabrana zaključivanja fiktivnih i simulovanih ugovora

Član 16.

Ugovorni odnosi moraju odražavati stvarni predmet poslovnog odnosa. Fiktivni i simulovani ugovori nisu dozvoljeni.

Dužnost ispunjenja obaveza

Član 17.

Privredni subjekt je dužan da odgovorno izvršava zakonom ili ugovorom utvrđene obaveze.

Izvršavanje obaveza i ostvarivanje prava

Član 18.

Privredni subjekt je dužan da u izvršavanju obaveza iz svoje profesionalne delatnosti postupa sa povećanom pažnjom prema pravilima struke i običajima - pažnja dobrog stručnjaka.

Privredni subjekt je dužan da se u ostvarivanju svog prava uzdrži od postupaka kojima bi se otežalo izvršenje obaveza druge strane.

Mirno rešavanje sporova

Član 19.

Privredni subjekt je dužan da u slučaju spora pokaže spremnost da se spor reši dogovorom, kako bi se poslovna saradnja nastavila.

Sporovi se mogu rešavati pregovorima, posredovanjem ili mirenjem.

Ukoliko se spor ne reši na neki od predviđenih načina, može se rešavati u postupku pred arbitražom ili sudom.

III UNUTRAŠNJI ODNOSI U PRIVREDNOM SUBJEKTU

Glava I

PRAVA I OBAVEZE ZAPOSLENIH

Zabrana diskriminacije

Član 20.

Odnosi među zaposlenima zasnivaju se na poštovanju ljudskog dostojanstva i uvažavanju ljudskih prava.

Prilikom zasnivanja ili u toku trajanja radnog odnosa, lica na koja se odnose odredbe Kodeksa uživaju jednaka prava i ne mogu biti ograničeni u ostvarivanju svojih prava bez obzira na pol, rasu, boju kože, jezik, veroispovest, nacionalno ili socijalno poreklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, članstvo u političkim i sindikalnim organizacijama, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Pravo na zdrav radni prostor

Član 21.

Zaposleni imaju pravo na čist i zdrav radni prostor i zaštitu na radu.

Zaposleni se ne mogu izlagati zdravstvenim i drugim rizicima ukoliko im se ne pruže odgovarajuće informacije, obuka i osiguranje od posledica takvih rizika.

Zaštitu na radu u skladu sa odgovarajućim propisima obezbeđuje privredni subjekt. Nepoštovanje obaveza iz st. 1-3 ovog člana povlači odgovornost.

Zabrana upotrebe narkotika i alkohola

Član 22.

Zabranjeno je uzimanje narkotika i alkohola za vreme obavljanja poslova i radnih zadataka.

Pravo na stručno usavršavanje

Član 23.

Privredni subjekt iz člana 1. Kodeksa zapošljava lica sa odgovarajućom stručnom kvalifikacijom.

Privredni subjekt ulaže u stručno usavršavanje zaposlenih i stvara podsticajne uslove za kreativan rad, u skladu sa svojim mogućnostima.

Pravo na zaradu i ograničeno radno vreme

Član 24.

Zaposleni za svoj rad ima pravo na zaradu čija se visina utvrđuje u skladu sa propisima, a prema radnom učinku, kvalifikacijama, iskustvu, uslovima i vremenu rada.

Radno vreme se usklađuje sa zakonskim odredbama, a sva odstupanja se definišu ugovorom o radu.

Zarade i naknade za rad se isplaćuju na vreme i u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom i ugovorom o radu.

Poštovanje političkih prava zaposlenih

Član 25.

Zaposleni i članovi organa imaju pravo da aktivno učestvuju u političkom životu, van radnog vremena i izvan radnog mesta.

Privredni subjekt ne sme dozvoliti da se pretnjom primene sankcija, pritiskom ili obećanjem nagrade utiče na zaposlene, članove organa ili članove njihovih porodica da se učlane u političke partije, da daju podršku nekom političkom kandidatu, da finansijski ili na koji drugi način učestvuju u kampanji političke stranke, pokreta ili grupe.

Ostvarivanje prava na rad i drugih prava po osnovu rada ne sme se uslovljavati političkim angažmanom.

Zabrana korišćenja službenog položaja u političke svrhe

Član 26.

Zabranjeno je koristiti službeni položaj u privrednom subjektu ili imovinu privrednog subjekta radi pružanja političke podrške nekom kandidatu, političkoj stranci, pokretu ili grupi.

Nije dozvoljeno zaposlenom i članu organa privrednog subjekta da ističu svoj status u privrednom subjektu kada istupaju u ime političke stranke, pokreta ili grupe.

Sindikalno organizovanje i delovanje

Član 27.

Odredbe Kodeksa o političkom delovanju ne odnose se na sindikalno organizovanje i delovanje.

Odsustvo zbog političkih obaveza

Član 28.

Zaposleni ili član organa privrednog subjekta koji obavlja političku funkciju ili aktivnosti koje zahtevaju odsustvo sa posla ima pravo na odsustvo bez naknade.

Ako aktivnosti iz stava 1. ovog člana utiču na kvalitet obavljanje posla od pomenutih lica se može uz obrazloženje tražiti da odluče da li će zadržati radni status u privrednom subjektu ili će obavljati političke funkcije i aktivnosti.

Prava zaposlenih u slučaju povrede zakonskih ili ugovornih prava

Član 29.

U slučaju povrede zakonskih ili ugovornih prava, zaposleni ili lice angažovano po ugovornom osnovu ima pravo i obavezu da pokrene postupak unutar privrednog subjekta.

Ukoliko spor iz stava 1. ovog člana ne bude rešen, zaposleni ili lice angažovano po ugovornom osnovu ima pravo da se obrati sindikatu i svoja prava zaštiti pred sudom.

Zaštita informacija o zaposlenima

Član 30.

Podaci o zaposlenima predstavljaju poverljive podatke i uživaju posebnu zaštitu. Podaci o kandidatima za radna mesta mogu biti korišćeni samo u svrhu zapošljavanja.

Zaposleni imaju pravo da budu obavješteni o postupcima prikupljanja i načinu upotrebe informacija o njima i njihovim aktivnostima tokom radnog odnosa.

Podaci o zaposlenima ne mogu biti saopšteni trećim licima, osim za potrebe postupka koji se vodi pred nadležnim organom i samo na osnovu službenog naloga.

Zaštita lica sa trajnim ili privremenim posebnim potrebama

Član 31.

Osobe sa trajnim ili privremenim posebnim potrebama pri zapošljavanju, obavljanju radnih obaveza i ostalih aktivnosti imaju, uz poštovanje i uvažavanje njihovih posebnih potreba, ista prava kao i ostala lica.

Glava II POLOŽAJ ČLANOVA ORGANA PRIVREDNOG SUBJEKTA, ZAPOSLENIH I LICA ANGAŽOVANIH NA OSNOVU UGOVORA

Fiducijarna dužnost prema privrednom subjektu

Član 32.

Direktori, članovi upravnog, izvršnog i nadzornog odbora, članovi odbora revizora, interni revizor, lica kojima je povereno zastupanje privrednog subjekta, članovi privrednog društva (ortaci, komplementari, komanditori, članovi društva s ograničenom odgovornošću i akcionari) imaju dužnost da postupaju u najboljem interesu privrednog subjekta.

Dužnost savesne poslovne procene

Član 33.

Lica iz člana 32. ovog kodeksa dužna su da u tom svojstvu izvršavaju svoje poslove savesno, sa pažnjom dobrog privrednika, u razumnom uverenju da deluju u najboljem interesu privrednog subjekta.

Ova lica dužna su da svoju procenu zasnivaju na informacijama i mišljenjima stručnjaka za odgovarajuću oblast, za koje postoji uverenje da su savesni i kompetentni.

Sukob interesa

Član 34.

Lica iz člana 32. ovog kodeksa dužna su da poverene poslove vrše tako da interes privrednog subjekta ne podrede privatnom niži da među njima izazovu sukob.

Sukob interesa postoji kada lice iz člana 32. donosi odluku ili utiče na donošenje odluke kojom se njemu ili povezanim licima stvara imovinska ili neimovinska korist, ne postupajući isključivo u najboljem interesu privrednog subjekta.

Lični interes

Član 35.

Lični interes postoji kada lice iz člana 32. korišćenjem svog položaja može uticati na odluke i pravne poslove privrednog subjekta kojima bi ostvario korist za sebe ili drugog, stekao neko pravo ili pogodnost ili na bilo koji način interesno pogodio sebi ili drugom.

Smatra se da lični interes postoji ako je lice iz člana 32. ovog kodeksa ili član njegove porodice:

1. ugovorna strana u pravnom poslu sa privrednim subjektom;
2. u finansijskom odnosu sa licem koje zaključuje ugovor sa privrednim subjektom, neki drugi pravni posao, ili za njega obavlja neku radnju, ili ima finansijski interes u tom ugovoru, poslu ili radnji, na osnovu kojih se razumno može očekivati da bi uticali na njegovo postupanje suprotno interesu privrednog subjekta;
3. pod kontrolnim uticajem strane koja zaključuje pravni posao sa privrednim subjektom ili za njega obavlja neku radnju, ili je pod kontrolnim uticajem lica koje ima finansijski interes u tom pravnom poslu ili radnji, tako da se osnovano može očekivati da bi uticali na njegovo postupanje suprotno interesu privrednog subjekta.

Članovima porodice iz stava 2. ovog člana smatraju se:

1. bračni drug, odnosno roditelji, brat ili sestra tog bračnog druga;
2. dete, roditelji, brat, sestra, unuk ili bračni drug bilo koga od ovih lica;

3. krvni srodnik u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva, usvojilac i usvojenik, srodnik po tazbini zaključno sa prvim stepenom;

4. druga lica koja sa tim licem žive u zajedničkom domaćinstvu.

Lica iz stava 2. tač. 2. i 3. i stava 3. ovog člana smatraju se povezanim licima u smislu ovog kodeksa.

Obaveza izbegavanja sukoba interesa

Član 36.

Lice iz člana 32. ovog kodeksa, dužno je da izbegava sukob interesa, a naročito da:

1. ne koristi imovinu privrednog društva u ličnom interesu;
2. ne koristi poverljive informacije u privrednom društvu za uvećavanje lične imovine ili imovine drugih lica;
3. ne zloupotrebljava položaj u privrednom subjektu za uvećavanje lične imovine ili imovine drugih lica.

Odobrenje pravnog posla u slučaju sukoba interesa

Član 37.

Lice koje zaključuje pravni posao sa privrednim subjektom ne povređuje pravilo o zabrani sukoba interesa ako su pravni posao u dobroj veri odobrili članovi tog društva, članovi upravnog odbora ili skupština akcionara.

Odobrenje iz stava 1. ovog člana punovažno je ako su članovima društva, članovima upravnog odbora ili akcionarima koji o tome odlučuju predočene ili poznate sve materijalne činjenice povezane sa ličnim interesom.

Ne smatra se da je povređena zabrana sukoba interesa ako se dokaže da je pravni posao u vreme zaključenja ili u vreme izvršenja bio u interesu privrednog subjekta.

Ništav je pravni posao u kome postoji sukob interesa a koji nije odobren u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana, ili za koji nije pružen dokaz iz stava 3. ovog člana.

Zabrana konkurencije

Član 38.

Lica iz člana 32. ne mogu direktno ili indirektno biti angažovana u drugom privrednom subjektu konkurentne delatnosti, osim ako za to dobiju odobrenje u skladu sa članom 37. ovog kodeksa.

Zabrana iz stava 1. ovog člana naročito podrazumeva:

1. zaposlenje;
2. svojstvo preduzetnika;
3. svojstvo ortaka ili komplementara;
4. svojstvo kontrolnog člana ili akcionara;
5. svojstvo člana organa društva;
6. svojstvo zastupnika društva;
7. svojstvo likvidacionog upravnika društva;
8. ugovorno ovlašćenje za upravljanje poslovima privrednog subjekta.

Osnivačkim aktom privrednog subjekta može se odrediti da zabrana iz st. 1. i 2. ovog člana važi i posle prestanka navedenih svojstava, za vreme ne duže od dve godine.

Posledice povrede zabrane sukoba interesa i zabrane konkurencije

Član 39.

Povreda zabrane sukoba interesa i zabrane konkurencije daje privrednom subjektu, pored prava na naknadu štete i pravo da se:

1. poslovi koje lice izvrši za svoj račun priznaju kao poslovi izvršeni za račun privrednog subjekta;
2. svaki novčani iznos koji je ostvaren od poslova koji su obavljani za račun tog lica preda privrednom subjektu;
3. sva potraživanja koja proizlaze iz posla izvršenog za račun tog lica, ustupe privrednom subjektu.

Prava koja privrednom subjektu pripadaju na osnovu stava 1. ovog člana može ostvarivati sam privredni subjekt, član ili akcionar tog subjekta koji ima ili zastupa najmanje 5% osnovnog kapitala društva, u roku od 60 dana po saznanju o učinjenoj povredi, a najkasnije u roku od tri godine od dana kada je povreda učinjena.

Čuvanje poslovne tajne

Član 40.

Lica zaposlena u privrednom subjektu, članovi njegovih organa i sva druga lica koja na osnovu ugovora obavljaju neku delatnost u ime i za račun privrednog subjekta dužna su da čuvaju poslovnu tajnu do koje su došli u vršenju posla.

Poslovnom tajnom iz stava 1. ovog člana smatra se svaka informacija ili podatak čije bi neovlašćeno otkrivanje trećim licima moglo naneti štetu interesima privrednog subjekta ili bi moglo koristiti konkurentima.

Ne smatra se poslovnom tajnom informacija ili podatak koji su otkriveni u postupku pred nadležnim organom. Poverljive informacije obuhvataju saznanja koja se odnose, ali nisu ograničena na:

1. pregovore, ugovore sa poslovnim partnerima, potrošačima i drugim licima kao i na poslovne planove privrednog subjekta koji nisu poznati javnosti;
2. druge poslovne transakcije koje su u toku ili predstoje, naročito ako se odnose na statusne promene i promene vlasničke strukture;
3. istraživanja i dalji razvoj privrednog subjekta, patente i inovacije;
4. podatke o poslovnim partnerima, potrošačima i zaposlenima;
5. tehnologiju koji koristi privredni subjekt;
6. know-how;
7. neobjavljene informacije o proizvodima i uslugama;
8. neobjavljene finansijske i računovodstvene informacije;
9. druge informacije čije objavljivanje može uticati na cenu akcija privrednog društva.

Mere zaštite poverljivih podataka

Član 41.

U cilju ispunjenja obaveze iz člana 40. Kodeksa lica zaposlena u privrednom subjektu, članovi njegovih organa i sva druga lica koja na osnovu ugovora obavljaju delatnost u ime i za račun privrednog subjekta, dužna su da potpišu izjavu kojom se obavezuju da neće otkrivati informacije poverljive prirode trećim licima.

Lica iz stava 1. ovog člana:

1. imaju obavezu da obezbede zaštitu poverljivih informacija i posle prestanka radnog ili ugovornog odnosa sa privrednim subjektom;
2. ne mogu po prestanku radnog, odnosno ugovornog odnosa prisvojiti, napraviti kopiju ili zadržati bilo koji drugi dokument koji sadrži poverljive podatke;
3. odgovorna su za štetu prouzrokovanu privrednom subjektu ako u pogledu poverljivih podataka, odnosno njihovog saopštavanja, ne postupaju u skladu sa zakonom, drugim propisima i Kodeksom.

Izuzeci od zabrane odavanja poslovne tajne i poverljivih podataka

Član 42.

Ne smatra se odavanjem poslovne tajne niti poverljivih podataka privrednog subjekta saopštavanje informacija čije je objavljivanje obavezno na osnovu zakona, odnosno koje su u vezi sa povredom zakona, povredom dobre poslovne prakse ili principa poslovnog morala.

Zabrana korišćenja poverljivih informacija i poslovnih mogućnosti u ličnom interesu

Član 43.

Zaposleni, članovi organa privrednog subjekta i članovi njihovih porodica ne smeju koristiti poverljive informacije i poslovne mogućnosti u cilju pribavljanja materijalne ili nematerijalne koristi za sebe ili za povezana lica.

U cilju ispunjenja obaveze iz stava 1. ovog člana zaposleni, članovi organa privrednog subjekta i članovi njihovih porodica ne smeju naročito da:

1. koriste u lične svrhe informacije do kojih su došli na osnovu položaja u privrednom subjektu,
2. koriste u ličnom interesu poslovne mogućnosti za koje je privredni subjekt zainteresovan ili bi mogao biti zainteresovan;
3. prikrivaju informacije do kojih su došli na osnovu položaja u privrednom subjektu a koje mogu biti od značaja za donošenje poslovnih odluka privrednog subjekta.

Zabrana podmićivanja

Član 44.

Zaposleni, član organa privrednog subjekta ili član njegove porodice ne sme nuditi, davati, stavljati u izgled, obećavati ili prihvatiti novac, stvar, pravo, uslugu, poklon veće vrednosti ili mogućnost uticaja od drugog lica koje je u poslovnom odnosu sa privrednim subjektom.

Poklonom veće vrednosti smatra se novac, stvar, pravo ili usluga, kao i svaka druga korist dobijena ili izvršena bez plaćanja odgovarajuće novčane naknade, uz naknadu po znatno nižoj ceni od tržišne ili bez odgovarajuće protivčinidbe, a čija vrednost prelazi jednu polovinu iznosa prosečne mesečne neto zarade u Republici Srbiji.

Dozvoljeno je prihvatanje i davanje poklona manje vrednosti, osim ako prihvatanje takvog poklona ne predstavlja uslov za zaključenje posla ili dovodi poklonodavca u povoljniji položaj u odnosu na konkurente.

Prihvatanje poziva na ručak ili kog sličnog poziva koji je deo opšteprihvaćene poslovne prakse i za koji se smatra da ne može uticati na donošenje odluke, dozvoljeno je kao izraz ispoljavanja učtivosti prema poslovnim partnerima.

Glava III

ZAŠTITA IMOVINE PRIVREDNOG SUBJEKTA

Postupanje sa imovinom privrednog subjekta

Član 45.

Očuvanje i uvećavanje imovine privrednog subjekta je od odlučujućeg značaja za obezbeđenje urednog izvršavanja preuzetih obaveza i kvaliteta poslovanja.

Obaveza zaštite imovine privrednog subjekta

Član 46.

Zaposleni u privrednom subjektu i članovi njihovih organa odgovorni su za očuvanje, uvećavanje i racionalno korišćenje imovine privrednog subjekta.

Protiv zaposlenog ili člana organa privrednog subjekta koji namerno ili iz grube nepažnje nanese štetu imovini privrednog subjekta pokrenuće se odgovarajući postupak.

Odgovornost za poverene stvari

Član 47.

Zaposleni i član organa privrednog subjekta odgovoran je za očuvanje i racionalno korišćenje stvari koje čine imovinu privrednog subjekta, a koje su im poverene za obavljanje posla.

Lice koje prilikom vršenja radnih dužnosti koristi novac privrednog subjekta ili novac koji će mu biti naknađen mora o tome da podnese odgovarajuću dokumentaciju.

Glava IV VOĐENJE POSLOVNIH KNJIGA I ZAPISNIKA

Obaveza vođenja poslovnih knjiga

Član 48.

Privredni subjekt je dužan da vodi poslovne knjige i sastavlja finansijske izveštaje u skladu sa zakonom. Poslovne knjige moraju istinito i objektivno da prikazuju stanje imovine, kapitala i obaveza i rezultate poslovanja. Poslovne knjige i finansijski izveštaji moraju biti pripremljeni u rokovima propisanim zakonom.

Obaveze u vezi sa vođenjem poslovnih knjiga

Član 49.

Lica odgovorna za vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izveštaja ne smeju naročito da:

1. propuste obavezu unošenja u poslovne knjige i finansijske izveštaje bilo koje stvari ili fonda koji moraju biti registrovani;
2. unesu pogrešne podatke u poslovne knjige ili finansijske izveštaje;
3. neovlašćeno menjaju podatke sadržane u poslovnim knjigama i finansijskim izveštajima posle obavljene revizije.

IV SPOLJAŠNJI ODNOSI

Glava I ODNOS PREMA POTROŠAČIMA

Poštovanje potrošača

Član 50.

Poštovanje potrošača i težnja da zadovolji njihove potrebe, osnovna je odlika odnosa privrednog subjekta prema potrošačima.

Dužnosti prema potrošačima

Član 51.

Privredni subjekt je dužan da u odnosu sa potrošačima:

1. postupa u skladu sa poslovnim etikom i uvažava potrošače kao poslovne partnere;
2. ne diskriminiše potrošače u pogledu vrste, kvaliteta, cene proizvoda i usluge ili količine proizvoda, kao i u pogledu uslova za isporuku kupljenog proizvoda, odnosno pružanje usluge potrošaču;
3. poštuje sve ugovorene i pravne standarde koji se odnose na karakteristike proizvoda i način vršenja usluga, kojim se štiti bezbednost i zdravlje potrošača;
4. precizno i jasno informiše potrošače o proizvodu, odnosno usluzi (o njihovom sadržaju, bezbednoj upotrebi, održavanju, čuvanju i uklanjanju), uključujući i obavezno isticanje potrebnih podataka na etiketi;
5. ne preduzima aktivnosti kojima kod potrošača stvara lažnu predstavu o svojim proizvodima ili uslugama;
6. uvažava ekonomske interese potrošača, tako što im omogućava izbor između više istovrsnih proizvoda, vidno ističe cenu za proizvode koji se nude, obezbeđuje, u skladu sa zakonom, garancije i obavezno servisiranje;
7. saraduje sa potrošačima u pogledu reklamacija, predviđajući lako dostupan i efikasan postupak za njihovo podnošenje i rešavanje;
8. izda račun;
9. vodi računa o tome da njegovi proizvodi upotrebom ne ugrožavaju životnu sredinu;
10. uvažava privatnost potrošača i obezbeđuje zaštitu njihovih ličnih podataka.

Nedozvoljeno postupanje prema potrošačima

Član 52.

Nije dozvoljeno:

1. odbijanje da se potrošaču proda proizvod koji je izložen ili na drugi način pripremljen za prodaju, ili odbijanje pružanja usluge koja se može obaviti;
2. uslovljavanje prodaje proizvoda ili pružanja usluge prodajom drugog proizvoda ili pružanjem druge usluge.

Zabrana prevare i obmanjivanja potrošača reklamiranjem

Član 53.

Zabranjeno je obmanjivanje potrošača nuđenjem i javnim oglašavanjem proizvoda i usluga davanjem nepotpunih ili lažnih informacija, prikrivanjem podataka o proizvodu ili usluzi koji su od suštinskog značaja za odlučivanje potrošača, kao i bilo kakvim predstavljanjem kojim se primaoci ponude ili oglasne poruke dovode u zabludu.

Obmanjivanjem se naročito smatra:

1. reklamiranje sopstvenih proizvoda ili usluga na preterani način, kada se privredni subjekt prikazuje kao jedini distributer proizvoda ili kada se proizvodi privrednog subjekta reklamiraju kao najbolji;
2. prodaja proizvoda potrošaču bez upozorenja na posledice koje mogu nastati dugotrajnom upotrebom proizvoda;
3. upućivanje ponude potrošaču koja ne sadrži dovoljno podataka za donošenje ispravne odluke ili sadrži lažne podatke, naročito za zaključenje ugovora o kupoprodaji na rate, kreditu, osiguranju;
4. iskorišćavanje neiskustva, lakovernosti, straha i stanja nužde potrošača, posebno dece i omladine;
5. reklamiranje sopstvenih proizvoda ili usluga poređenjem sa proizvodima i uslugama konkurenta ili nanoseći povredu ugledu konkurenta;
6. reklamiranje isticanjem niskih cena u poređenju sa cenama proizvoda konkurenata, kao i reklamiranje prikazivanjem privrednog subjekta koji se reklamira podobnijim da proizvodi proizvode od konkurenata;
7. reklamiranje kojim se može stvoriti zabuna u pogledu identiteta reklamera, naročito u pogledu njegovog poslovnog imena, delatnosti, profesije, imovinskih i ličnih prava, autorskih prava i prava industrijske svojine, nagrada i priznanja;
8. reklamiranje kojim se povređuju nacionalna, verska i druga osećanja ili lične vrednosti potrošača, odnosno vređa javni moral.

Glava II ODNOS PREMA KUPCIMA

Pravo oglašavanja proizvoda

Član 54.

Privredni subjekt iz člana 1. Kodeksa ima pravo na oglašavanje i promociju svojih proizvoda i usluga.

Privredni subjekt koji se oglašava, mediji, agencije i ostali učesnici u tržišnom komuniciranju dužni su da poštuju Zakon o javnom oglašavanju i Kodeks oglašavanja.

Direktno oglašavanje ličnim obraćanjem nije dopušteno ako lice jasno izrazi volju da mu se poruke više ne upućuju.

Obaveze privrednih subjekata prilikom oglašavanja proizvoda i usluga

Član 55.

Privredni subjekt je dužan da pruži kvalitetnu, jasnu i verodostojnu informaciju potencijalnim korisnicima svojih proizvoda i usluga.

Privredni subjekt je dužan da učini preciznu, jasnu i istinitu ponudu proizvoda i usluga u odnosu na cenu, vrstu, kvalitet, raspoložive količine i druge osobine.

Neistinito informisanje, skrivanje bitnih osobina proizvoda ili odbijanje pružanja tražene informacije smatraju se neetičkim postupanjem.

Privredni subjekt je dužan da na odgovarajući način upozna kupce svojih proizvoda sa rizicima upotrebe proizvoda.

Obaveze privrednih subjekata u pogledu prigovora i žalbi kupaca

Član 56.

Privredni subjekt je dužan da odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana prijema, odgovori na prigovore i žalbe kupaca. Stav privrednog subjekta povodom reklamacija, zamene kupljenog proizvoda i vraćanja novca mora biti jasno saopšten kupcu prilikom kupoprodaje.

Ukoliko nađe da su prigovori vezani za proizvod ili uslugu opravdani, privredni subjekt je dužan da potrošaču ponudi drugi istovrsni proizvod, vrati iznos plaćene cene ili otkloni nedostatke.

Zabrana otkrivanja podataka o kupcima trećim licima

Član 57.

Podaci o kupcima i poslovnim odnosima sa njima imaju karakter poverljivih podataka i ne mogu biti saopšteni trećim licima bez saglasnosti kupaca.

Podaci o kupcima moru biti saopšteni i bez njihove saglasnosti sudskim organima na osnovu sudskog naloga.

Prodaja na daljinu

Član 58.

Privredni subjekt koji organizuje prodaju svojih proizvoda ili usluga na daljinu dužan je da obezbedi sigurnost transakcija, posebno u pogledu podataka o kreditnim i platnim karticama.

Privredni subjekt iz stava 1. ovog člana treba da obezbedi da ponuda sadrži sve bitne elemente koji su od značaja za njeno prihvatanje (cena, rokovi, troškovi isporuke, reklamacije, garancija), da su ti elementi predstavljeni nedvosmisleno i na način koji je razumljiv kupcu, bez mogućnosti da naknadno ističe bilo koje dodatne zahteve.

Kupci koji zaključuju ugovor na daljinu imaju ista prava kao i kupci koji takav proizvod ili uslugu kupe na drugi način.

Glava III ODNOS PREMA DOBAVLJAČIMA

Saradnja sa dobavljačima

Član 59.

Dužnost je privrednog subjekta da razvija kvalitetnu saradnju sa dobavljačima i da uredno ispunjava ugovorne obaveze.

Poslovna etika u odnosu prema dobavljačima

Član 60.

Poslovna etika nalaže da se prilikom zaključenja i izvršenja posla poštuju uobičajeni zahtevi u pogledu kvaliteta, cene ili drugih osobina proizvoda ili usluga.

Poštovanje imovine dobavljača

Član 61.

Privredni subjekt neće koristiti materijalnu ili nematerijalnu imovinu drugog privrednog subjekta koja je predmet ugovora bez prethodnog sporazuma ili plaćanja odgovarajuće naknade.

Obaveza iz stava 1. ovog člana uključuje i poštovanje stvarnih prava i intelektualne svojine, poverljivih informacija, ugleda i mreže kontakata drugog privrednog subjekta.

Glava IV ODNOS PREMA FINANSIJERIMA

Informisanje finansijera

Član 62.

U postupku dobijanja kredita ili kog drugog oblika finansiranja, privredni subjekt treba da potencijalnom finansijeru objektivno prikaže rezultate i plan poslovanja.

Nije dozvoljeno sastavljanje i dostavljanje izveštaja kojima se ispunjava obaveza iz stava 1. ovog člana na način kojim se potencijalni finansijer može dovesti u zabludu u pogledu rezultata poslovanja privrednog subjekta i njegove platežne sposobnosti.

Ispunjavanje obaveza prema finansijerima

Član 63.

Privredni subjekt je dužan da na ugovoreni način ispunjava obaveze prema finansijerima.

Glava V ODNOS PREMA VLASNICIMA

Odgovornost prema vlasnicima

Član 64.

Organi privrednog subjekta dužni su da rukovode poslovanjem na odgovoran način prema vlasnicima u cilju zaštite njihovih prava i ulaganja.

Akcionari i članovi privrednih društava imaju pravo na blagovremene, kvalitetne i istinite informacije o poslovanju.

Akcionari i članovi privrednih društava imaju pravo da preko skupštine i organa privrednog društva utiču na strategiju razvoja privrednog društva, uključujući i etičku dimenziju poslovanja.

Poštovanje jednakog tretmana vlasnika

Član 65.

Svi akcionari, uključujući i manjinske i strane akcionare, imaju pravo na jednak tretman.

Transakcije privrednog subjekta sa većinskim akcionarima ili sa njima povezanim privrednim subjektima ne smeju imati za cilj ili posledicu smanjenje vrednosti kapitala privrednog subjekta ili drugi oblik štete manjinskim akcionarima.

Glava VI ODNOSI SA JAVNOŠĆU I DRŽAVNIM ORGANIMA

Učešće u društvenom životu

Član 66.

Privredni subjekt mora svojim privrednim aktivnostima da doprinosi društvenom razvoju.

Privredni subjekt treba da podstiče zaposlene i članove njegovih organa da aktivno učestvuju u društvenom životu.

Učešće u društvenim aktivnostima, sa ili bez naknade, na osnovu izbora ili imenovanja, ne sme biti u suprotnosti sa pravilom o zabrani sukoba interesa.

Javnost poslovanja

Član 67.

Privredni subjekt je dužan da obezbedi pravovremeno, redovno i pouzdano obaveštavanje javnosti o svom poslovanju, uz ograničenje pravom na zaštitu poverljivosti određenih podataka.

Korektni odnosi i saradnja sa medijima, nadležnim organima, profesionalnim udruženjima i predstavnicima korisnika usluga sastavni su deo poslovne strategije privrednog subjekta.

Lica odgovorna za odnose sa javnošću

Član 68.

Privredni subjekt može da ustanovi poseban organ za odnose sa javnošću.

Ukoliko takav organ nije ustanovljen, direktor ili lice ovlašćeno za zastupanje privrednog subjekta biće zaduženi za odnose sa javnošću.

Zaposleni u privrednom subjektu ili članovi njegovih organa ne smeju da stupaju u odnose sa medijima u cilju davanja izjave bez prethodnog obaveštenja i saglasnosti organa nadležnog za odnose sa javnošću.

Donacije i sponzorstva

Član 69.

Odluku o donaciji i sponzorstvu privredni subjekt donosi samostalno.

Sve donacije moraju biti u skladu sa zakonom i sa preciziranom namenom.

Saradnja sa nadležnim organima

Član 70.

Dužnost je privrednog subjekta da saraduje sa nadležnim organima i preduzima mere kako bi se utvrdilo da li su zaposleni ili članova njegovih organa učinili povredu zakona.

Zaposleni od koga se zahteva da svedoči u postupku koji se odnosi na poslovnu aktivnost privrednog subjekta dužan je da o tome odmah obavesti pretpostavljenog, osim ako se ne radi o licu koje je ovlašćeno da zastupa privredni subjekt pred nadležnim organima.

Zabrana preduzimanja radnji kojima se onemogućava sprovođenje postupka

Član 71.

Zaposleni ili član organa privrednog subjekta ne sme da:

1. ošteti ili uništi dokumente za koje zna ili očekuje da će biti zatraženi od nadležnih organa;
2. izmeni tekst zapisnika ili drugih dokumenata privrednog subjekta;
3. da neistinitu izjavu pred sudom;
4. vrši pritisak na druge u cilju prikrivanja ili davanja netačnih podataka koji mogu biti od značaja za dalji tok postupka.

V ZAŠTITA SLOBODNE KONKURENCIJE

Zabrana preduzimanja radnji kojima se narušava slobodna konkurencija

Član 72.

Privredni subjekt dužan je da uskladi svoje poslovanje sa propisima o zabrani narušavanja slobodne konkurencije. Privredni subjekt ne sme koristiti nekorektne oblike konkurentne utakmice.

Nekorektni oblici konkurentne utakmice iz stava 2. ovog člana uključuju, naročito: zloupotrebu monopolskog položaja, damping, korupciju, neetičko pribavljanje informacija o konkurentima i posebno širenje neistinitih informacija o njima.

Privredni subjekt ne sme koristiti nekorektne i protivne dobrim poslovnim običajima oblike saradnje na tržištu, a naročito: dogovor o cenama, podeli tržišta, bojkotu kupaca ili dobavljača, ograničavanje prodaje proizvoda ili bilo koji oblik tajnog sporazuma radi sticanja povlašćene tržišne pozicije.

Prikupljanje informacija o konkurentima

Član 73.

Prikupljanje informacije o konkurentima je dopušteno pod uslovom da se vrši u skladu sa zakonom, poslovnom etikom i uobičajenim sredstvima.

Nedozvoljenim sredstvima u prikupljanju informacija smatraju se naročito zloupotrebe, podmićivanje zaposlenih u konkurentskom privrednom subjektu, lažno predstavljanje i neadekvatno korišćenje informacija do kojih se došlo u toku pružanja usluga konkurentskom privrednom subjektu.

Zabrana ugrožavanja i povrede poslovnog ugleda drugih privrednih subjekata

Član 74.

Zabranjeno je ugrožavati i vređati ugled drugog privrednog subjekta objavljivanjem netačnih podataka o njemu. Povredom ugleda smatra se naročito:

1. saopštenje i informacija kojom se degradiraju ili omalovažavaju poslovno ime, poslovne aktivnosti, proizvodi ili usluge drugog privrednog subjekta;
2. neistiniti podatak o finansijskom stanju drugog privrednog subjekta;
3. neosnovano obaveštavanje o postojećoj ili predstojećoj statusnoj promeni privrednog subjekta ili njegovog dela
4. neosnovano saopštenje o nepodobnosti ili opasnosti proizvoda ili usluga drugog privrednog subjekta.

Zabrana podražavanja tuđih proizvoda ili usluga

Član 75.

Zabranjeno je podražavanje proizvoda i usluga drugog privrednog subjekta kojim se stvara ili može stvoriti zabuna na tržištu u pogledu porekla, kvaliteta, cene ili tržišne vrednosti roba ili usluga ako se na taj način nanosi ili može naneti šteta ugledu ili poslovanju drugog privrednog subjekta.

Zabrana bojkota

Član 76.

Zabranjeno je privredne subjekte ili njihova udruženja ili grupacije pozivati, obvezivati ili na drugi način od njih tražiti da ne zaključe ili ne izvrše ugovor sa određenim privrednim subjektom ili grupom subjekata bez opravdanog razloga.

Zabrana zloupotrebe dominantnog položaja

Član 77.

Zabranjena je zloupotreba ekonomske nadmoći u odnosu na druge privredne subjekte. Zloupotreba iz stava 1. ovog člana postoji, ali nije ograničena na situacije u kojima:

1. privredni subjekt koristi svoj dominantan položaj da prinudi drugu stranu da prihvati ugovor ili opšte uslove poslovanja koji su za nju manje povoljni;
2. privredni subjekt ne izvrši korisniku uslugu po ugovorenoj ceni ili naknadno arbitrarno utvrdi ili izmeni cenu;
3. privredni subjekt onemogućava ili otežava drugim privrednim subjektima prodaju njihovih proizvoda ili pružanje usluga;
4. privredni subjekt zaključi ugovor koji za njega stvara isključivo prava, a ne i obaveze;
5. privredni subjekt zahteva isplatu od druge ugovorne strane pre dospelosti ili ograniči svoju odgovornost za slučaj neispunjenja obaveze na neodgovarajuće nizak iznos;
6. privredni subjekt zahteva da njegov poslovni partner ne stupa u ekonomske odnose sa drugim privrednim subjektima.

Zabrana monopolskih sporazuma

Član 78.

Zabranjeno je zaključivanje monopolskih sporazuma.

Monopolski sporazum je dogovor između privrednih subjekata o uslovima poslovanja koji je usmeren na narušavanje ili sprečavanje slobodne konkurencije, a kojim se jedan ili više privrednih subjekata dovodi ili može dovesti u povlašćeni tržišni položaj u odnosu na druge subjekte i kupce, odnosno potrošače.

Sporazumima iz stava 2. ovog člana smatraju se:

1. sporazumi o podeli ili zatvaranju tržišta;
2. sporazumi kojima se prodavac obavezuje da određenu robu ne prodaje drugom kupcu ili kojima se kupac obavezuje da kupljenju robu prodaje na delu tržišta ili određenim kupcima;
3. sporazumi o cenama;
4. sporazumi o ograničavanju obima proizvodnje ili korišćenju kapaciteta;
5. sporazumi o kupovini, odnosno prodaji istovrsne robe samo pod uslovima i na dogovoreni način
6. sporazumi o prodaji i plasmanu robe isključivo posredstvom određene veletrgovine;
7. drugi sporazumi koji dovode ili mogu dovesti do zloupotrebe monopolskog položaja.

Zabrana zloupotrebe monopolskog položaja

Član 79.

Privredni subjekt ne sme preduzimati radnje zloupotrebe monopolskog položaja.

Radnjama iz stava 1. ovog člana smatraju se:

1. obustava ili smanjenje prodaje, proizvodnje ili tehničko-tehnološkog razvoja;
2. posredno ili neposredno prisiljavanje na prihvatanje nekorektnih uslova u ugovorima, a posebno prisiljavanje na prihvatanje posebne pogodnosti koja bi proistekla iz neravnopravnog položaja saugovarača;
3. nametanje dodatnih uslova koji nisu u vezi sa osnovnim predmetom ugovora;
4. nedozvoljena promena cena;
5. uvećanje marže i troškova trgovine pri uvozu robe radi sticanja protivpravne imovinske koristi,
6. zloupotreba pogodnosti pri plasmanu robe koja je oslobođena, odnosno za koju je smanjena carina, druge uvozne dažbine i porez na dodatu vrednost;
7. zloupotreba poreskih olakšica za robu domaće proizvodnje koja je oslobođena, odnosno za koju je smanjen porez na dodatu vrednost;
8. druge radnje zloupotrebe monopolskog položaja.

Zabrana nelojalne konkurencije

Član 80.

Privredni subjekt ne sme preduzimati radnje koje su u suprotnosti sa propisima o zabrani nelojalne konkurencije. Radnjama iz stava 1. ovog člana smatraju se naročito:

1. reklamiranje, oglašavanje ili nuđenje robe navođenjem podataka ili upotrebom izraza kojima se stvara ili može stvoriti zabluda o toj robi, čime se određeni privredni subjekt dovodi ili se može dovesti u povoljniji položaj;
2. iznošenje neistina o drugom privrednom subjektu koje šteti njegovom ugledu i poslovanju;
3. prodaja robe sa oznakama ili podacima koji stvaraju ili mogu stvoriti zabunu u pogledu porekla, načina proizvodnje, količine, kvaliteta ili drugih svojstava robe;
4. prikrivanje mana robe ili dovođenje kupca u zabludu na drugi način;
5. preduzimanje radnji usmerenih na raskid poslovnog odnosa između drugih privrednih subjekata, kao i na sprečavanje, odnosno otežavanje zasnivanja takvog odnosa;
6. oglašavanje prividne rasprodaje ili prividnog sniženja cena robe ili vršenje druge slične radnje, kojom se kupac, odnosno potrošač dovodi ili se može dovesti u zabludu u pogledu cena;
7. neovlašćena upotreba zakonom zaštićenih spoljnih oznaka drugog privrednog subjekta ili upotreba oznaka koje nisu zakonom zaštićene kojima se stvara ili se može stvoriti zabluda u prometu robe na štetu drugog privrednog subjekta koji te oznake upotrebljava u svom poslovanju;
8. neovlašćeno korišćenje usluga trgovinskog predstavnika ili zastupnika drugog privrednog subjekta;
9. pridobijanje kupaca ili korisnika usluga davanjem ili obećavanjem nagrada ili druge imovinske koristi ili pogodnosti čija vrednost prevazilazi uobičajene standarde.

Zabrana špekulacije

Član 81.

Privredni subjekt ne sme preduzimati radnje kojima stiže neosnovanu imovinsku korist.

Radnjama iz stava 1. ovog člana smatraju se naročito:

1. prikrivanje robe, ograničavanje ili obustavljanje prodaje robe i druge radnje kojima se prouzrokuje poremećaj na tržištu;
2. uslovljavanje prodaje proizvoda ili pružanje usluge prodajom drugog proizvoda ili pružanjem druge usluge;
3. zaključivanje fiktivnih ugovora o kupovini i o prodaji robe ili o vršenju trgovinskih usluga;
4. nepridržavanje roka isporuke ili izvršenje isporuke robe posle ugovorenog roka u cilju postizanja više cene;
5. nepridržavanje redosleda isporuke kad se roba prodaje uplatom unapred određenog iznosa novčanih sredstava.

Zabrana ograničavanja tržišta

Član 82.

Privredni subjekt ne sme svojim aktima i poslovanjem ograničavati razmenu roba i usluga i slobodno istupanje na tržištu.

Radnjama iz stava 1. ovog člana smatraju se:

1. akti i radnje kojima se privredni subjekt dovodi u neravnopravan položaj tako što mu se onemogućava širenje poslovnih aktivnosti ili mu se ograničava razvoj;
2. druge radnje koje dovode ili mogu dovesti do ograničavanja slobode tržišta.

VI ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Jačanje ekološke svesti

Član 83.

Privredni subjekt u okviru svojih delatnosti podstiče jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine.

Jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine obezbeđuje se usavršavanjem procesa rada, sistemom naučnoistraživačkog i tehnološkog razvoja, kao i popularizacijom zaštite životne sredine.

Obaveza zaštite životne sredine

Član 84.

Privredni subjekt je dužan da ispunjava obaveze iz propisa o zaštiti životne sredine i u tom cilju preduzima naročito sledeće mere:

1. primenjuje i sprovodi propisane standarde o zaštiti životne sredine;
2. postavlja zaštitu životne sredine kao jedan od ciljeva svoje poslovne aktivnosti;
3. teži korišćenju obnovljivih prirodnih resursa;
4. upotrebljava proizvode, procese, tehnologije i prakse koji u manjoj meri ugrožavaju životnu sredinu;
5. preduzima mere prevencije ili otklanja posledice ugrožavanja životne sredine;
6. vodi na propisani način evidenciju o potrošnji sirovina i energije, ispuštanju zagađujućih materija i energije, klasifikaciji, karakteristikama i količinama otpada, kao i o drugim podacima, i dostavlja ih nadležnim organima;
7. pojačano kontroliše rad postrojenja koja mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
8. predviđa posledice svojih poslovnih aktivnosti u odnosu na životnu sredinu i uvažava ih prilikom donošenja poslovnih odluka;
9. zahteva od poslovnih partnera da poštuju propisane standarde zaštite životne sredine;
10. obaveštava javnost o svim problemima u vezi sa zaštitom životne sredine koji se javljaju u njegovom poslovanju.

Obaveze u slučaju zagađenja životne sredine

Član 85.

Privredni subjekt koji svojim činjenjem ili nečinjenjem prouzrokuje zagađenje životne sredine dužan je da bez odlaganja preduzme neophodne mere kojima se šteta otklanja ili umanjuje, kao i za uklanjanje daljih rizika i opasnosti po životnu sredinu.

Ako šteta naneta životnoj sredini zagađivanjem ne može da se otkloni odgovarajućim merama, privredni subjekt koji je štetu prouzrokovao i odgovorno lice dužni su da štetu naknade u visini vrednosti uništenog dobra.

Privredni subjekt je dužan da fizičkom licu naknadi štetu nastalu zagađenjem životne sredine.

VII POŠTOVANJE KODEKSA

Glava I PRIMENA KODEKSA

Poznavanje Kodeksa

Član 86.

Prilikom potpisivanja ugovora o radu ili drugog ugovora koji je osnov radnog angažovanja, zaposleni odnosno članovi organa privrednog subjekta moraju biti upoznati sa obavezujućim karakterom Kodeksa.

Tumačenje i primena Kodeksa

Član 87.

Zaposleni ili član organa privrednog subjekta koji ima nedoumicu u pogledu tumačenja ili primene nekog člana ili odredbe ovog kodeksa treba da se obrati svom pretpostavljenom.

Obaveza obaveštavanja o povredi Kodeksa

Član 88.

Lice na koje se Kodeks odnosi dužno je da o povredi odredaba Kodeksa ili o osnovanoj sumnji da je povredu učinilo obavezano lice obavesti lice ili organ zadužen za nadzor nad poštovanjem Kodeksa.

Neobaveštavanje o povredi Kodeksa učinjeno namerno ili iz krajnje nepažnje smatra se povredom Kodeksa.

Nadzorni organ dužan je da po dobijenoj prijavi ili po sopstvenom saznanju pokrene postupak pred sudom časti privredne komore.

Sprovođenje ankete o primeni Kodeksa

Član 89.

Privredni subjekt je dužan da sprovede anketu i utvrdi postignute rezultate u primeni Kodeksa. O rezultatima primene Kodeksa raspravlja se na sednici godišnje skupštine privrednog subjekta.

Glava II NADZOR NAD PRIMENOM KODEKSA

Nadležni organi

Član 90.

Nadležni organi privredne komore staraju se o poštovanju Kodeksa i odgovorni su za njegovu primenu.

Pod organima iz stava 1. ovog člana podrazumevaju se sud časti, nadzorni i upravni odbor privredne komore.

Sud časti Privredne komore Srbije odlučuje kao prvostepeni organ kada u postupku učestvuju stranke čije je sedište, odnosno prebivalište na području dve ili više privrednih komora.

Sud časti Privredne komore Srbije odlučuje kao prvostepeni organ i kada jedna od stranaka ima sedište, odnosno prebivalište van teritorije Republike Srbije.

Sud časti Privredne komore Srbije odlučuje kao drugostepeni organ u slučaju kada postoji osnovana sumnja da je organ privrednog subjekta odlukom povredio javni interes.

Odgovornosti organa privrednog subjekta za primenu Kodeksa

Član 91.

Organi privrednog subjekta se staraju o primeni Kodeksa i u tom cilju preduzimaju naročito sledeće mere:

1. obezbeđuju da se zaposleni u privrednom subjektu i članovi njegovih organa upoznaju sa sadržinom Kodeksa i potpišu izjavu o tome;
2. preduzimaju mere kako bi pomenuta lica uskladila svoje ponašanje sa Kodeksom;
3. obezbeđuju da se postupci i aktivnosti u privrednom subjektu usklade sa odredbama Kodeksa.

Glava III POSTUPCI U SLUČAJU POVREDE ODREDABA KODEKSA

Zaštita identiteta lica koje obaveštava o povredi Kodeksa

Član 92.

Tajnost identiteta lica koje o povredi odredaba Kodeksa ili o osnovanoj sumnji da je povreda učinjena obaveštava nadležni organ privredne komore je zagarantovana, osim u slučajevima:

1. kada je otkrivanje identiteta lica iz stava 1. ovog člana neophodno radi vođenja postupka o postojanju povrede odredaba Kodeksa;
2. kada se otkrivanje identiteta lica iz stava 1. ovog člana zahteva zakonom; 3. kada lice iz stava 1. samo dozvoli otkrivanje identiteta.

Svi zaposleni i članovi organa privrednog subjekta dužni su da sarađuju i doprinesu rasvetljavanju i utvrđivanju povreda odredaba Kodeksa, uz obavezu zaštite njihovog identiteta.

Zabrana preduzimanja represivnih mera prema podnosiocu prijave

Član 93.

Prema licu koje je u dobroj veri ukazalo na postojanje povrede Kodeksa, odnosno na osnovanu sumnju da je povreda Kodeksa učinjena privredni subjekt, lice na koje se prijava odnosi ili drugo lice ne sme preduzeti represivne mere.

Ponašanje suprotno stavu 1. ovog člana smatra se povredom Kodeksa.

Lice koje je zbog ukazivanja na postojanje povrede odredaba Kodeksa ili osnovanu sumnju u vezi sa tim bilo izloženo represivnim merama ima pravo na žalbu nadležnom organu.

Odugovlačenje postupka po prijavi

Član 94.

Organ privrednog subjekta odgovoran za utvrđivanje postojanja povrede odredaba Kodeksa dužan je da blagovremeno, odnosno u najkraćem roku rešava o prijavi.

Ukoliko organ iz stava 1. odugovlači postupak kojim se može prouzrokovati povreda zakona, opasnost po život, zdravlje ili okolinu, materijalna šteta velikih razmera ili povreda javnog interesa, svako lice unutar privrednog subjekta može da se obrati višoj instanci.

Ukoliko nije moguće podneti prijavu na način iz stava 2. ovog člana, prijava se podnosi sudu časti privredne komore.

Nepostupanje po prijavi

Član 95.

U slučaju postojanja osnovane sumnje da je organ privrednog subjekta neopravdano odbacio prijavu ili odbio da pokrene postupak, svako lice koje ima na Kodeksu zasnovani interes ima pravo da traži obrazloženje.

Ukoliko se privredni subjekt iz stava 1. ovog člana ne izjasni u primerenom roku, zainteresovano lice ima pravo podnošenja prijave sudu časti privredne komore.

Sud časti će u primerenom roku razmotriti opravdanost prijave, doneti i objaviti odluku postupajući kao drugostepeni organ. Odluka suda časti je konačna i izvršna.

Glava IV

MERE ZA SLUČAJ NEPOŠTOVANJA KODEKSA

Vrste mera prema privrednom subjektu

Član 96.

U slučaju povrede odredaba Kodeksa, sud časti privredne komore nakon sprovedenog postupka izriče mere u skladu sa Zakonom o privrednim komorama, statutom privredne komore i pravilnikom o sudu časti pri privrednoj komori.

Sud časti privrednom subjektu iz stava 1. izriče neku od sledećih mera:

1. opomenu;
2. javnu opomenu objavljivanjem na upravnom odboru komore;
3. javnu opomenu objavljivanjem u jednom ili više štampanih ili elektronskih medija.

Pored mera iz stava 2, sud časti može okrivljenom privrednom subjektu izreći i zaštitnu meru, i to

1. zabranu učešća u radu organa i tela Komore;
2. zabranu učešća na sajmovima i izložbama;
3. brisanje reda vožnje, odnosno polaska prevozniku, tj. privrednom društvu ili preduzetniku koji obavlja delatnost javnog prevoza;
4. zabranu obavljanja delatnosti za određeno vreme u skladu sa zakonom.

Vrste mera prema odgovornom licu

Član 97.

Odgovornom licu u privrednom subjektu ili drugom licu koje je na osnovu ugovora angažovano i za koje je u odgovarajućem postupku utvrđeno da je povredilo odredbe ovog kodeksa nadležni organ privrednog subjekta može izreći neke od sledećih mera:

1. opomenu;
2. upućivanje na edukaciju;
3. druge mere predviđene zakonom.

Obaveza sprovođenja odluka suda časti

Član 98.

Privredni subjekt je dužan da sprovede odluku suda časti.

Ukoliko privredni subjekt ne sprovede odluku suda, sud časti će o tome obavestiti javnost u sredstvima javnog informisanja.

Troškove objavljivanja iz stava 2. ovog člana snosi privredni subjekt kome je izrečena mera.

VIII ZAVRŠNE ODREDBE

Prestanak važenja drugih propisa

Član 99.

Stupanjem na snagu ovog kodeksa prestaju da važe odredbe Kodeksa poslovnog morala u privredi, usvojenog na sednici Skupštine Privredne komore Jugoslavije, broj 0210/7-2, od 29. juna 1995. godine.

Stupanje na snagu Kodeksa i njegovo objavljivanje

Član 100.

Kodeks stupa na snagu u roku od 90 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Kodeks na srpskom i engleskom jeziku se može objaviti i u glasilu Komore i na web stranici Privredne komore Srbije.